

KONINKLIJK
'S-HERTOGENBOSCH MANNENKOOR

VOCALITEITEN

JAARGANG 21

3

JULI 2019

Verjaardagen

Bernard Suurmeijer	8-7
Toon van Geldrop	24-8
Albert van Roessel	10-9
Geert Voets	16-9

Colofon

Redactie:

Alfred van Egmond
Harrie van Liebergen
Jef Verouden.

Redactieadres:

Zevende Buitenpepers 12
5231 GC 's-Hertogenbosch

Emailadres:

jverouden@hetnet.nl

Vocaliteiten verschijnt eenmaal per kwartaal.

De volgende uitgave verschijnt oktober 2019

Kopij dient uiterlijk

1 oktober 2019 te worden

aangeleverd bij het redactiesecretariaat, bij voorkeur via e-mail.

Agenda 2019

02-01-2019 Nieuwjaarsreceptie bij
18.30 uur Restaurant Croy,
Pettelaarseweg

06-03-2019 Aswoensdag;
Geen repetitie

20-03-2019 Algemene Ledenvergadering
20.00 uur

02-06-2019 Mis voor de levende en
09.30 uur overleden leden van het
koor in de kapel van de
Zrs. aan de Choorstraat

03-07-2019 Laatste repetitie voor de
vakantie

21-08-2019 Eerste repetitie na de
vakantie

19-10-2019 Optreden tijdens de
Algemene Ledenvergadering van
de "Orde van den Prince"
in Theater aan de Parade

25-12-2019 Kerstmis; geen repetitie

01-01-2020 Nieuwjaar; geen repetitie

05-01-2020 Nieuwjaarsconcert in de
Willem II Toonzaal

Voorwoord

Beste zangers,

Bij een temperatuur van 34 graden schrijf ik dit voorwoord zwetend achter de PC en kijk uit naar 21 augustus onze eerste repetitie na de vakantieperiode.

Tijdens de Princedagen zingen wij op 19 oktober in het Theater aan de Parade samen met Steph Breukel tijdens het congres van "Orde van den Prince" die dit jaar hun Princedagen houden in 's-Hertogenbosch. Hier zullen 500-700 mensen bij aanwezig zijn.

Tegelijkertijd gaan wij ons voorbereiden op een regionaal nieuwjaarsconcert op 5 januari 2020 in De Toonzaal samen met het salonorkest Prelude. Ook dit zal een mooie uitdaging zijn voor ons koor om iets echts moois neer te zetten in 's-Hertogenbosch.

Mooie vooruitzichten dus voor de komende periode en veel werk te verzetten, onder ons huis- motto "echte mannen (ook jonge) zingen in koor"

Houd de genoemde data vrij en zorg dus dat u ook bij de repetities aanwezig bent omdat wij elke zanger hard nodig hebben. Dus ook u.

Ik wens iedereen veel leesplezier met deze nieuwe Vocaliteiten.

Frans Reyner
Preses
Koninklijk

Inhoud

Verjaardagen	2
Colofon	2
Agenda 2019	2
Voorwoord	3
Van de Bestuurstafel	4
Lange Adem	6
De Vlaamse Leeuw	8

Van de Bestuurstafel

Aan het begin van het nieuwe koorjaar 2019/2020 is het goed om even terug te kijken op het afgelopen koorjaar.

De aanstelling in januari van Antoine Kop als onze nieuwe dirigent heeft het koor zoals verwacht wat ‘aanpassingsproblemen’ gegeven. Het is een dirigent met andere ideeën en werkwijze als wat we de laatste 6 jaar gewend waren. Het aanpassen was echter na een enkele weken al voorbij en iedereen heeft op zijn eigen manier getracht deze omschakeling zo goed en snel mogelijk te verwerken.

Wat opvalt is dat er 2x drie kwartier gezongen wordt, de pauze niet meer zolang uitloopt als voorheen en meestal 15 minuten duurt zoals ook de bedoeling is.

Daarnaast wordt consequent iedere repetitie begonnen met stemoefeningen die al vooruitgang hebben opgeleverd bij het zingen. De klank van het koor is voller en krachtiger dan voorheen.

Dit is ook de verdienste van onze dirigent die, als zangpedagoog hiermee ook zijn visiekaartje heeft afgegeven.

Ook hebben we begin van dit jaar afscheid genomen van Wim van den Akker die op 89-jarige leeftijd is overleden. De uitvaartdienst in de Kathedrale Basiliek van St. Jan op 7 februari werd door ons koor opgeluisterd. Het was meteen het eerste optreden van ons koor o.l.v. Antoine Kop.

Op 16 maart 2019 werd nog de uitvaart muzikaal opgeluisterd van de vader van ons koorlid Geert Voets ook onder leiding van Antoine Kop in de St. Petrusbasiliek in Boxtel.

Met de jaarlijkse mis voor de levende en overleden leden van ons koor op 2 juni jl. in de kapel van de Zusters van de Choorstraat was dit het derde (kerkelijk) optreden van Antoine Kop met ons koor.

Het eerste korte optreden op 27 juni jl. hebben we moeten afzeggen omdat er te weinig zangers daarbij aanwezig konden zijn wat niet van tevoren bekend was.

Hiermee zal in de toekomst rekening gehouden moeten worden willen we dit niet weer laten gebeuren. Het is niet goed voor ons koor als wij optredens wegens gebrek aan zangers moeten afzeggen.

En tot slot hebben we op de laatste repetitie voor de vakantieperiode ons koorlid Wim Hoskam kunnen huldigen met zijn 40-jarig jubileum als actief koorlid. Helaas kon zijn echtgenote in verband met ziekte er niet bij zijn. Het werd een gezellige laatste repetitie

en huldiging na afloop. Het samenzijn hierna werd enigszins bekort vanwege de voetbalwedstrijd Nederland-Zweden die ook op die avond gespeeld werd.

Hierna begon de zomervakantie van ons koor.

Op 21 augustus a.s. is deze koorvakantie voorbij en moeten we flink aan de bak

voor ons optreden in het Theater a/d Parade op 19 oktober a.s. samen met Stef Breukel. Op deze dag moeten wij als koor een uitstekende indruk maken wat ook een impuls kan zijn voor mannen die een ontspannen tijdverdrijf zoeken.

En dan staat op 5 januari 2020 het eerste grote concert gepland o.l.v. Antoine Kop samen met het kamerorkest *Prélude*.

Op dit optreden in de Willem II Toonzaal moeten wij als koor een zeer goede indruk maken. Dit kan alleen maar als iedereen in het koor de partij die hij moet zingen ook

goed kent waardoor de aandacht gevestigd kan blijven op de dirigent. Hij heeft dan mogelijkheid om samen met ons er een fantastisch muzikaal optreden van te maken. De bal ligt dus bij alle leden van het koor.

*Salonorkest *Prélude*:*

Jacqueline Wezenberg viool,
Ad van Erp klarinet,
Jacques Gadellaa piano
Toon Kessels contrabas

Lange Adem

Zoals voetballers hun beenspieren los maken met huppelpasjes en sprintjes, maken wij van het mannenkoor de zangspieren los door het zingen van klinkers op diverse toonhoogten:

Aa-aa-aa-aa-aa-aaaa; ie-ie-ie-ie-ie-iiiee. (gelieve A niet op z'n Bosch: AO, te zingen).

De laatste tijd wordt bij de repetitie ook aandacht besteed aan ademhalingstechniek met als doel de uitademing beter te beheersen en de stembanden mooier te laten trillen. Waarbij we dan bewust op een rustige manier inademen en de buikspieren

aanspannen (*met de handen op de flanken of buik kunnen*

we dat voelen, een dikke buik maakt het moeilijker). Na inademing ademen we puffend of sissend uit zoals een fietsband die langzaam leegloopt als het ventiel een beetje open staat. Bewust ademen doen we normaal gesproken niet, we zouden geen leven hebben. Van onze eerste ademteug waarbij de aanwezigen 'hoera, hij doet het!' roepen, tot onze laatste op tachtigjarige? leeftijd, waarbij hopelijk geen hoerastemming is, hebben we ongeveer 500 miljoen keer ademgehaald.

Ik heb dat uitgerekend bij een ademfrequentie van tien per minuut (*een rustige ademhal-*

ing die past bij de sportieve Toon Kooijmansen onder ons).

Het ademhalingsproces is ingewikkeld. Er zijn bibliotheken vol over geschreven.

Wij houden het heel simpel. Bij de inademing komt zuurstof (O₂) via de

Ivan Rebroff
1931-2008

Luciano Pavarotti
1935-2007

luchtwegen in de longblaasjes waar O₂ zich aan de rode bloedlichaampjes bindt die naar de weefsels gaan waar O₂ gebruikt wordt bij de verbranding van suikers en vetten en energie vrijkomt. Bij de verbranding ontstaat koolstofdioxide (CO₂), geen onbekende stof in de dampkring, dat via het bloed wordt afgevoerd naar de longen en daar uitgeademd. De ademhaling wordt aangestuurd vanuit de hersenstam, maar staat ook

Samenzang in de kerk

naar beneden trekt en de buikinhoud naar onderen duwt. Het middenrif bestaat uit twee koepelvormige spieren die tussen borst- en buikholte liggen. Er zitten een aantal openingen in waar de slokdarm, de aorta, de holle ader en zenuwen door heen gaan. We houden het middenrif langer naar beneden door het aanspannen van de buikspieren waardoor we langer kunnen inademen en de adem langer kunnen vasthouden. Goede ademhalingstechniek, stembanden en spieren rondom het strottenhoofd adequaat aansturen, muzikaliteit en verstand van notenschrift, zijn voorwaarden om mooi te zingen. Wij zijn geen Iwan Rebhoff 's -of Pavarotti's. Wij moeten het samen doen. Koorzang is anders dan samenzang.

Bij samenzang denk ik aan het hard zingen van 'de herdertjes lagen bij nachte' tijdens de kerstnacht in de Sint Jan of aan het zingen van het Io vivat op de corpballensoçiëiteit. . Hard zingen is geweldig maar kan ontaarden in gebrul of gebral; voor een muzikliefhebber niet om aan te horen. Bij samenzang kunnen we onze gang gaan, in een koor niet. Dan moeten we niet alleen goed kijken naar de dirigent maar ook goed naar elkaar luisteren. Voor ons van het Mannenkoor is mooi zingen onze redding, iets anders werkt niet om in de belangstelling van het publiek te blijven. N.B. om ons koor op een substantieel aantal leden te krijgen is een lange adem nodig. Het is de vraag of we daar in onze licht hyperventilerende maatschappij nog kans voor krijgen.

AvE

onder invloed van de wil. Te weinig O₂ of te veel CO₂ in het bloed geeft snellere en diepere ademhaling.

Bij de ademhaling wordt de inhoud van de borstholte groter door aanspannen van de tussenribspieren, maar vooral door aanspannen van het middenrif (diafragma) dat dan

Koorzang: Een repetitie van ons koor in het repetitielokaal in De Slinger

De Vlaamse Leeuw

De Vlaamse Leeuw.

Sinds kort staat een bijzonder lied op het repertoire van ons koor: 'De Vlaamse Leeuw', (pas) sinds 1985 het officiële volkslied van het Vlaamse deel van België. Het feit dat er naast het nationale volkslied 'De Brabançonne' - zoals bij ons Het Wilhelmus' - ook een Waals volkslied: 'Le Chant des Wallons' bestaat, zegt wellicht iets over de gespletenheid en animositeit die er nog steeds bestaat tussen de twee taalgebieden bij onze zuiderburen. Wij zingen het Vlaamse volkslied tijdens een bijeenkomst van Vlaamse en Brabantse broeders in het theater van onze stad, waar wij, naast de vierstemmige variant van onze nationale hymne, ook het Brabant van Guus Meeuwis zingen.

Wij Nederlanders doen dus feitelijk niet anders dan de Belgen wat het onder woorden brengen van regionale of nationale gevoelens betreft. Want zo kan iedere rechtgeaarde Fries het Friese volkslied 'De Alde Friezen' luidkeels meezingen. En zijn zij daarmee met de Brabanders en hun onofficiële volkslied van 'Toen Hertog Jan' en Limburgers met 'Limburg mijn vaderland', ook bekend van de eerste regel: 'Waar in 't bronsgroen eikenhout..' de meest hartstochtelijke vertegenwoordigers van het op de kaart te zetten van hun eigen provincie- of regio

Een variant van de zucht naar identiteit die men in het Europa van vandaag (o.a. Brexit ?) steeds vaker ziet. Maar het onderwerp voor deze bijdrage is 'De Vlaamse Leeuw'.

Trouwens: leeuwen doen het goed in wapens van landen, steden of belangrijke families. In de heraldiek (wapenkunde) is de leeuw het meest voorkomende dier dat wordt afgebeeld. Ze staan voor kracht en onoverwinnelijkheid. Hij komt ook voor in het Nederlandse wapen. Oorspronkelijk afkomstig uit het graafschap Nassau in Duitsland en daterend uit de twaalfde eeuw.

Er bestaat zelfs een kaart van De Nederlanden uit 1583 van de Oostenrijkse cartograaf

Leo Belgicus.

Michael Aitsinger, toen Nederland en België onder Spaans gezag nog één eenheid vormden, waarop beide naties afgebeeld worden in de vorm van een leeuw, de Leo Belgicus. Zoals werd opgemerkt is 'De Vlaamse Leeuw' pas sinds elf juli 1985 het officiële Vlaamse volkslied. Elf juli is nu het Feest van de Vlaamse Gemeenschap.

Wellicht zijn allerlei gevoeligheden in de tekst de oorzaak geweest eerdat het lied die status kreeg en iedereen - zowel Walen als Vlamingen - zich kon verenigen met die tekst. Maar de oorspronkelijke tekst én muziek bij het lied zijn al veel ouder. De tekst dateert uit 1845 en is geschreven door de huisarts-toneelschrijver Hippoliet van Peene (1811-1864). Afgestudeerd als arts ging hij later steeds meer over tot het schrijven van toneelstukken waar- onder een zestigtal blijspelen. De titel van zijn eerste stuk heette: 'Keizer Karel en de Berchemse boer.'

Van Peene heeft hoogstwaarschijnlijk leentjebu-ur gespeeld bij de Duitsers, want zijn tekst komt verrad-erlijk overeen met het Rijnlied: 'Sie sollen Ihn nicht ha-ben, den freien Deutschen Rhein...!' wat trouwens even strijdlustig klinkt als de eerste regels van de Vlaamse Leeuw: 'Zij zullen hem niet temmen, de fiere Vlaamse leeuw...'. Niks mis mee, maar helemaal origineel is het lied daardoor niet.

Maar het kan zijn dat Van Peene ook bekend was met het gedicht 'Leeuwenzang' van Jan van Boendale (1281-ca.1351) uit de literaire kroniek 'de Brabantse Yeesten' waarin de tekst voorkomt: 'Zolang de leeuw kan klauwen, zo- lang hij tanden heeft...' Neemt niet weg dat de nogal archaïsch aandoende tekst geen onduidelijkheden laat bestaan en er daarmee alle ingrediënten voor een strijd- of volkslied aanwezig zijn. Voeg daarbij enigszins martiale muziek en je hebt een volk- slied gecreëerd.

*Karel Frans Leopold
Miry (1823-1889)*

Hippoliet van Peene.

De melodie bij 'De Vlaamse Leeuw' is afkomstig van Karel Frans Leopold Miry (1823-1889) die misschien geïnspireerd was door het lied 'Sonntags am Rhein' van de Robert Schumann. Die inspiratie kan trouwens ook als een hommage aan Schumann worden gezien.... Maar dat terzijde. Miry was een Belgisch componist, violist, dirigent en pedagoog die in 1841 de muziek bij De Vlaamse Leeuw op papier zette.

*Monument voor Karel Miry in de
Casinotuin van Gent.*

Miry componeerde vele kinderliedjes en liederen voor koor. Daarnaast verschenen er diverse opera's van zijn hand die nu grotendeels in de vergetelheid zijn geraakt.

In zijn woonplaats Gent staat op een hoge sokkel het borstbeeld van de componist waarbij aan de voet van het monument de Vlaamse leeuw ligt. Halverwege het kunstwerk komen zingende kinderen tevoorschijn. Miry dankt zijn bekendheid tegenwoordig dus enkel aan de muziek die hij schreef bij De Vlaamse Leeuw.

HvL

Uitnodiging van de redactie

Het bovenstaand artikel “De Vlaamsche Leeuw” is weer van de hand van Harry van Liebergen, onze vaste columnist. Maar het staat iedere keer weer vermeld in de Colofon dat ook u artikelen kunt aanleveren aan ons, alleen gebeurt dat helaas maar zelden

Daarom nog maar eens een oproep aan wie iets te vertellen heeft aan de andere koorleden stuur dat verhaal in zodat we het in Vocaliteiten eventueel verluchtigd met wat foto's en/of tekeningen. kunnen opnemen.

Doen we dat??? Ja toch zeker!!!

**De volgende
Vocaliteiten verschijnt
oktober 2019**

*Sociaal Culturele Accomodatie
'De Slinger'
Repetitielokaal van ons koor aan de
Jan Schöfferslaan 3 in 's-Hertogenbosch*

Vocaliteiten van Koninklijk 's-Hertogenbosch Mannenkoor

*Redactieadres: Zevende Buitenpepers 12
5231 GC 's-Hertogenbosch
info@boschmannenkoor.nl*